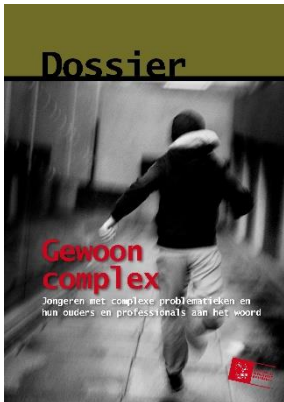

DATUM 5 februari 2021

P

Eerder dan crisismangement hebben jongeren met complexe problematieken een 'thuis' nodig met veel zorg

Kinderrechtencommissaris stelt nieuw dossier voor: 'Gewoon complex. Jongeren met complexe problematieken en hun ouders en professionals aan het woord'

Het Kinderrechtencommissariaat praatte met jongeren met complexe problematieken en hun ouders en organiseerde rondetafelgesprekken met professionals uit de jeugdhulp en de kinder- en jeugdpsychiatrie. Alle inzichten bundelden we in het dossier 'Gewoon complex' met ideeën voor verbeteringen.

Gedragsproblemen, agressie, crisis, medicatie, isolatie, jeugdrechter, noodkreet, psychiatrie, time-out, carrousel van voorzieningen, gesloten instelling: die woorden vallen het vaakst als het gaat over jongeren met **complexe problematieken**.

Zeven jaar is V. Maar hulpverleners zitten met de handen in het haar. Zijn gedragsproblemen putten elke voorziening uit waar hij terecht komt. Zeven jaar al smijt iedereen zich voor V, een drugsbaby van ouders die worstelen met verslaving, dakloosheid en geweld.

Al heel jong belandt V in een crisispleeggezin, een CKG (centrum voor kindzorg en gezinsondersteuning) en een gewoon pleeggezin. Allemaal haken ze uiteindelijk af.

De voorziening waar hij een psychiatrische behandeling moet krijgen en de nieuwe voorziening waar hij moet verblijven, spelen de bal naar elkaar toe. De caseverantwoordelijke rijdt met de jongen van dienst naar dienst voor crisisopvang. Ze staat in tranen bij de consultant.

Een nieuwe opname in de kinderpsychiatrie dringt zich op, maar al bij het inschattingsgesprek loopt het mis. Politie en ambulance worden erbij gehaald. Uiteindelijk komt het toch tot een crisisopname.

Het levert een lange lijst van diagnoses op: reactieve hechtingsstoornis, posttraumatische stressstoornis, regulatiestoornis, taal- en ontwikkelingsstoornis en psychosociale stressfactoren.

De klinici houden het bij een complexe en zorgwekkende problematiek. (een geanonimiseerde case van de rondetafelgesprekken)

Het Kinderrechtencommissariaat krijgt elk jaar zorgwekkende meldingen over kinderen en jongeren met complexe problematieken.

'Het zijn misschien complexe dossiers, maar het zijn vooral gewone jongeren.

Gewone jongeren in heel ongewone omstandigheden, met een ongewoon parcours, een moeilijke geschiedenis of een moeilijke situatie.

Nu wordt er met die kinderen en jongeren vaak 'geleurd'. Ze verhuizen van de ene voorziening naar de andere. Van psychiatrie over jeugdhulp naar een voorziening voor kinderen met gedragsproblemen en soms terug naar huis na een crisis in een voorziening. 24 voorzieningen in één kinderleven is geen uitzondering. Terwijl ze

vooral behoefte hebben aan een veilige plek, een 'thuis' met gezichten die ze elke dag zien, met de nodige zorg die niet loslaat, maar blijft vasthouden.

Een moeder zei me dat ze geteld had in hoeveel bedden haar dochter de laatste maanden geslapen had: dertig!

Het zijn gewoon jongeren die jong willen zijn, die fouten mogen willen maken en zot willen doen. Zoals alle kinderen hebben zij recht op een 'thuis', op onderwijs, spel en inspraak.' Caroline Vrijens, kinderrechtencommissaris

'Veel mensen die buiten zitten, denken: ja, dat zijn gestoorden, of dat zijn geen normale kinderen. Maar wij kunnen ook normaal zijn. 't Is maar bij momenten dat we soms wat moeilijker zijn. Maar dat is bij iedereen zo. Ook mensen die thuis zitten, krijgen het weleens lastig. Bij ons is het iets moeilijker om dat te beheersen maar wij zijn ook gewoon normale mensen, hoor.' (Een jongere, podcast)

Maar het zijn ook gewone kinderen en jongeren. Ze luisteren graag naar muziek, zingen en dansen graag. Houden van hun familie en maken zich zorgen als het thuis niet goed gaat. Ze willen zorg dragen voor dieren. Hebben toekomstwensen en -dromen.

Kinderrechtencommissariaat slaat al jaren alarmkreet

In al onze jaarverslagen slaan we opnieuw alarmkreeten. Ouders en belangenbehartigers zeggen ons dat het **water ze aan de lippen** staat. Telkens weer krijgen ze te horen dat de problemen van die kinderen '**te complex**' zijn, en niet 'matchen' met het hulpaanbod.

Die jongeren dreigen elke keer opnieuw **uit de boot te vallen**, omdat sommige voorzieningen al op voorhand zeggen dat het 'gene voor ons' is. Hun problematiek heeft zoveel facetten dat altijd wel één element niet in de werking past.

'Ik kwam hier eerst op gesprek, op *intake*. Om te zien of ik naar hier kon komen of niet. Ze zeiden dat ik niet pas in deze instelling. Ik zei: zo voel ik het ook aan. Ik pas niet in deze leefgroep. En dan belde er een Vlaamse vrouw (iemand van de overheid) naar hier die zei: jullie moeten haar nemen, jullie hebben plaats. Ergens anders heeft ze geen plaats. Dat was wel ergens een teleurstelling. Ik was voorbereid om ergens naartoe te gaan. Maar ik heb me erbij neergelegd want je kunt er toch niet veel aan doen.' (Een jongere)

Andere voorzieningen proberen het toch, zolang ze het volhouden, maar dat legt stevig beslag op hun werking en ontwricht soms de leefgroep waarin de jongere terecht komt. Waarna die weer naar een volgende voorziening gaat.

Oplossingen voor die kinderen en jongeren worden nog altijd vaker gedictieerd door wat mogelijk is dan door welke hulp ze nodig hebben.

Ze hebben aparte zorg nodig maar stuiten op **wachlijsten**. Of de zorg die ze nodig hebben, **bestaat niet**. Ze wachten soms maanden of jaren op hulp, thuis of op de verkeerde plek. Vaak moeten ze verhuizen en voelen ze zich van het kastje naar de muur gestuurd, zonder te weten waar ze zullen uitkomen.

'Ik word als een tennisbal heen en weer geslagen. Die instelling daar, daar, daar. Die maand in de gemeenschapsinstelling bijvoorbeeld. Dat was uiteindelijk omdat er nergens anders plaats was. Echt zo elke twee weken. Ik heb al in heel Vlaanderen in instellingen gezeten.' (Een jongere)

'Elf plaatsen. Dat is nu al haar elfde bed in drie maanden tijd. Dat is niet menselijk. Elke keer andere geluiden, andere regels, andere mensen, andere

kinderen. Want nu is ze op die plek, maar niet in het weekend want dan hebben ze geen plaats voor haar. Dan is ze in een andere instelling. Op school wist dat kind 's morgens niet waar ze 's avonds zou zijn. We zagen haar zo achteruitgaan!' (Een ouder)

Telkens weer **afscheid nemen** – als dat kan, want de verhuizing is vaak niet of nauwelijks aangekondigd. Nieuwe begeleiders, nieuwe leefgroepgenoten, nieuwe regels. Ouders die plots verder weg wonen. Hobby's die niet kunnen omdat de verplaatsing te veel tijd vraagt.

Het resultaat is een **verbrokken parcours met breuken** in hun netwerk en vriendenkring, hobby's en school. En een rugzak die steeds zwaarder wordt.

En niet alleen het Kinderrechtencommissariaat maakt zich zorgen om het lot van kinderen en jongeren met een complexe problematiek en hun ouders. Ook kinderpsychiaters en hulpverleners willen dat er eindelijk een oplossing komt.

Wat moet er gebeuren? Jongeren, ouders, professionals en het Kinderrechtencommissariaat formuleren samen oplossingen

Een thuis die niet loslaat

Kinderen en jongeren met complexe problematieken zoeken structuur en de nabijheid van een vertrouwenspersoon. Ze hebben een veilige, stabiele plek nodig, een 'thuis' die blijft vasthouden. Met gezichten die ze elke dag zien. Een thuis waar een crisis geen eindpunt betekent – of verhuizen naar de zoveelste plek. Een 'thuis' met veel zorg die verder reikt dan wat uurtjes een-op-eenbegeleiding. Ze verdienen een voorziening die zich engageert. Met veel individuele aandacht, ondersteuning en opvoeders die naast hen blijven staan, ook als ze ze 'uitdagen' – dat is vaak hun manier van contact zoeken.

“We hebben heel goed nieuws voor u. We overwegen om haar een proefperiode te laten doen.” Proefperiode? Wéér een proefperiode? Nu moet ze dringend een instelling hebben die er gewoon voor gaat. Met alles erop en eraan. Ze kan van die IPH-middelen krijgen, ze kunnen alles hebben. Dat zegt de consultant, hé? Ze zit nu in die fase 3. Dus alle middelen zijn er, hé? (Een ouder)

Zo'n 'thuis' kan het eigen gezin zijn, een pleeggezin, een voorziening of een kleinschalige opvang, zolang die gezinnen of voorzieningen maar genoeg externe ondersteuning en expertise in huis kunnen halen uit andere sectoren. Want ook professionals stellen vast dat één voorziening nooit alles alleen kan dragen voor deze kinderen en jongeren met een complexe problematiek.

‘Die jongere zit tussen vier contexten geschoven: thuis, bijzondere jeugdzorg, VAPH en kinder- en volwassenenpsychiatrie. Hij past overal een beetje wel en een beetje niet. Misschien is het antwoord een combinatie, in overleg?’ (Een professional)

Zie de gewone jongeren met toekomstwensen en rechten

Een sterke focus op het verleden, op de stoornis, op extreme gedragsproblemen of agressie en geweld of op de beperking: het verhindert soms om de jongere zelf te zien en te horen. Maar die jongeren zijn ook gewone jongens en meisjes. Ze hebben een liefje, sporten graag, houden van dieren, paardrijden, muziek, fitness, zingen graag of hebben een passie voor koken.

De meeste jongeren weten wat ze willen realiseren en wat ze later willen worden. Danseres, tuinman, marinier of postbode bijvoorbeeld.

Het is belangrijk te kijken en te luisteren naar wat de jongeren zelf belangrijk vinden, wat hun wensen, behoeften en dromen zijn of wat ze met hun gedrag willen vertellen. Zo breng je verschillende toekomstdoelen aan het licht om mee aan de slag te gaan.

Maak kinderen en hun ouders mee eigenaar van hun zorgtraject

Jongeren en ouders bij hun eigen zorgtraject betrekken gaat verder dan ze alleen maar een zitje reserveren aan de overlegtafel.

‘Als ze mij bellen en zeggen “netwerktafel”, dan moet ik eigenlijk al lachen. Want dan denk ik: dat is weer twee uur van mijn tijd die eraan gaat, eerlijk, voor niets. Nog geen één netwerktafel waar ik ben buitengegaan en dacht: “Ja, yay, we hebben een vooruitzicht.” (Een ouder)

Ouders en jongeren hebben nog vaak het gevoel dat de regie over hun leven en hun hulptraject bij anderen ligt en dat ze geen eigen keuzes kunnen maken. Ouders willen graag mee zoeken naar oplossingen maar ervaren soms dat hun kennis over hun kind niet naar waarde geschat wordt. Jongeren hebben soms het gevoel dat hun mening niet gevraagd en niet gewaardeerd wordt of dat toch al vaststaat wat er gaat gebeuren.

Laat jongeren en ouders meedenken over hoe een voorziening zorg draagt voor de jongere. Dat is een continu proces waarin bemiddeling kan helpen als het spaak loopt. Ook de vertrouwenspersoon kan steun bieden door op tijd te signaleren en de kaart van de jongere te trekken.

Wees creatief om authentiek te luisteren naar de stem van kinderen, jongeren en ouders.

Einde bericht

Interview met de kinderrechtencommissaris? Dossier ‘Gewoon complex’ ontvangen? Fragment van de podcast nodig?

Hilde Cnudde, communicatieadviseur
hilde.cnudde@vlaamsparlement.be
Mobiel: 0473-98 04 09 – Secr.: 02-552 98 00

Op 5 februari presenteren we het dossier ‘Gewoon complex’ aan het publiek in een webinar en lanceren we een podcast waarin twee jongeren met een complexe problematiek praten met Joris Hessels en Dominique Van Malder.
<https://www.kinderrechtencommissariaat.be/actueel/webinar-gewoon-complex>

Het dossier ‘Gewoon complex’

We interviewden zestien jongeren met complexe problematieken. We spraken met elf moeders en vijf vaders. We organiseerden rondetafelgesprekken met professionals uit de jeugdhulp en de kinder- en jeugdpsychiatrie aan de hand van twaalf geanonimiseerde casussen.

De eerste hoofdstukken laten ouders en jongeren met complexe problematieken over zichzelf aan het woord: Hoe omschrijven zij hun problemen? Hoe kijken zij naar zichzelf? Wat doen ze graag? Wat hebben ze graag? Waar dromen ze van? Hoe was het thuis?

De volgende hoofdstukken belichten de ervaringen van professionals, ouders en jongeren met het hulpaanbod. We brengen kort in beeld welk aanbod er is voor jongeren met complexe problematieken. Daarna komen de ervaringen. We ordenen ze volgens enkele belangrijke principes van de integrale jeugdhulp.

We sluiten af met ideeën voor verbeteringen van de jongeren, de ouders, de professionals en beleidssuggesties van het Kinderrechtencommissariaat.

- Zorg voor een 'thuis' die blijft vasthouden.
- Laat jongeren en ouders meedenken over het zorgtraject en denk dan ambitieuzer dan alleen maar aan een zitje aan de overlegtafel.
- Blijf lichtpunten zien en stap mee in toekomstwensen van jongeren.
- Erken de beperkingen van de diagnostiek.
- Kies voor variatie in de oplossingen op maat van de jongere.
- Bouw aan gezamenlijke zorg rond de jongere.
- Blijf inzetten op zorgnetwerken en hindernissen wegwerken.
- Informeer alle betrokkenen beter op alle vlakken.
- Maak van een crisis geen breekpunt.
- Blijf zoeken naar alternatieven voor time-out, afzondering en isolatie.
- Zorg dat elke jongere een trajectbegeleider krijgt.
- Help de jongeren (preventief) constructief-positief op koers te houden.
- Besteed meer aandacht aan onderwijs en vrije tijd.
- Laat jongeren niet zomaar los na 18 jaar.

De podcast

Het zijn gesprekken tussen twee jongeren en Joris Hessels en Dominique Van Malder. De jongeren wilden heel graag hun levensverhaal delen. Het werden ontroerende, heel oprechte en kwetsbare gesprekken. In de webinar laten we fragmenten horen.

Onder embargo tot 5 februari 2021 's ochtends:

<https://anchor.fm/kinderrechtencommissariaat0/episodes/Gewoon-complex-epsafv/a-a4hg0q4>

Opkomen voor kinderrechten

Elke dag krijgt het Vlaams Kinderrechtencommissariaat signalen van kinderen, jongeren en professionals. Het bemiddelt, onderzoekt klachten en adviseert het beleid. Altijd met het oog op de goede naleving en toepassing van kinderrechten in Vlaanderen.

Het Kinderrechtencommissariaat is de Vlaamse pleitbezorger van kinderrechten, opgericht door het Vlaams Parlement.

www.kinderrechtencommissariaat.be

Twitter: @KRcommissaris

#gewooncomplex